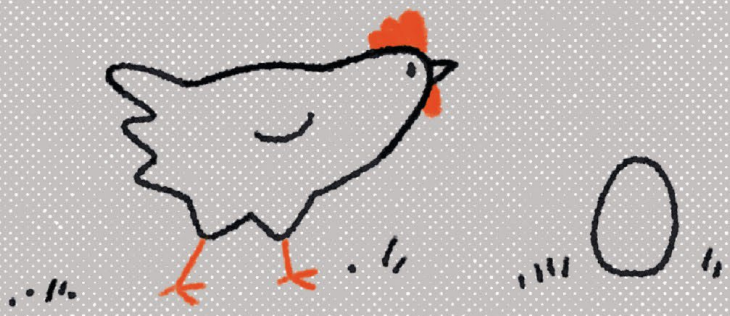
Filozofie (?) na počátku 21. století

Albert Einstein
versus
Thomas Hobbes

I. část

Václav Kamaryt

Václav Kamaryt

Filozofie (?) na počátku 21. století:

Albert Einstein
versus
Thomas Hobbes

1. část

Filozofie (?) na počátku 21. století

Albert Einstein
versus
Thomas Hobbes

I. část

Text Copyright © Václav Kamaryt, 2025
Cover and Illustration © Alena Brunhilda Burneleit
Technical Illustration © Petr Fojtík

ISBN 978-80-11-06732-8 [knižní verze]

Elektronická verze:
© Mgr. Tomáš Zahradníček - TZ-one, 2025

ISBN: 978-80-7539-226-8 [ePub verze]
ISBN: 978-80-7539-227-5 [mobi verze]
ISBN: 978-80-7539-228-2 [PDF verze]

www.vydavatelstvi-eknih.cz

Úvod

Immanuel Kant ve své práci *Kritika čistého rozumu* píše, že člověk se může naučit mnoho, ale logické myšlení (soudnost) je vlastnost, které se nelze naučit. Ta musí být dána.

K tomu dodává, že nedostatek schopnosti logického myšlení se nazývá hloupost. A vše doplňuje tím, že člověk může získat spoustu informací a dopracovat se až k učenosti, ale ani to nemůže nahradit nedostatek logického myšlení.

Aristoteles ve své práci *O nebi* a *O vzniku a zániku* v části, která se věnuje způsobům práce jednotlivých vědců, zas píše, že pokud vedeme výzkum, pak ho musíme vést až do té doby, dokud si můžeme klást námitky. Tvrdí, že ten, kdo chce výzkum provádět správně, musí získat vědomosti o všech rozdílech vztahujících se ke zkoumanému problému, protože jenom tehdy je schopen klást si správné námitky.

Michio Kaku ve své práci *Hyperprostor* konstatuje, že většina fyziků nerada hovoří o filozofii, protože jsou to vrcholní pragmatici, kteří při provádění pokusů narážejí na fyzikální zákony a dopouštějí se omylů, které vyplývají z chybných domněnek. Tvrdí navíc, že většina fyziků je přesvědčena o tom, že filozofie se nemá co vkrádat do jejich hájemství, protože se zpravidla vždy ukázalo, že realita je mnohem složitější a jemnější než jakákoliv předem daná filozofie.

Michio Kaku předkládá palčivý problém, že se fyzikové nestarají o filozofické důsledky pokusů, u nichž umějí vypočítat jejich výsledky. Odkazuje se na Richarda Feynmana, který se snažil odhalit přetvářku filozofů tím, že tvrdil, že čím je vznešenější jejich rétorika a učenější jejich slovník, tím slabší jsou vědecké základy jejich úvah.

Kapitola první

Několik slov o mně a filozofii

Podnětem k napsání této práce byly poznámky některých vědců, kteří se věnují přírodním vědám. Z poznámek vyzníval jejich povýšenecký postoj k filozofii jako vědě.

Proto jsem se rozhodl, že se pokusím udělat něco pro filozofii, pro zvýšení její prestiže a vážnosti. Proto název práce *Filozofie (?) na počátku 21. století*. Otazník proto, že svým vzděláním filozof nejsem, a proto si nemohu být jist, zda jde o práci, která se věnuje filozofii.

Když jsem hledal téma, na kterém bych mohl svůj záměr realizovat, běžel v televizi seriál věnovaný teoretické fyzice a jejím závěrům. V seriálu zazněla řada tvrzení, která podle mě odporovala objektivní realitě.

Abych získal více informací z daného oboru, začal jsem u Jiřího Grygara a jeho práce *Sejdeme se v nekonečnu*. Při studiu jsem narazil na odkazy na díla jiných autorů. To mě podnítilo k hledání dalších informací z tohoto oboru. V tomto studiu jsem pokračoval až do doby, kdy jsem dospěl k závěru, že pro uskutečnění svého záměru mám již z daného oboru dostatek informací.

K tomu jsem přidal znalosti z dřívějšího studia prací některých filozofů. Domnívám se, že jsem tak získal dostatek informací, abych mohl svůj záměr realizovat. Soupis použité literatury je uveden v závěru této knihy.

K naplnění mého záměru zbývalo jen najít vhodnou formu. Nakonec jsem dospěl k přesvědčení, že nejlepší a nejsrozumitelnější formou bude rozhovor vedený mezi teoretickou fyzikou a filozofií. Odtud podnázev *Albert Einstein versus Thomas Hobbes*.

Albert Einstein je snad nejznámějším představitelem teoretických fyziků. Thomas Hobbes je filozof, který formuloval řadu pravidel, která by měla být při řeči dodržována, aby bylo jasné, o čem se mluví. Pravidel, která by podle mě měl znát a používat každý, kdo chce něco sdělit nebo porozumět slovnímu nebo písemnému projevu někoho jiného.

Stejně tak by tato pravidla měl znát každý, kdo se pokouší najít něco nového v jakémkoliv vědním oboru. Důvodem je skutečnost, že pro nalezení správných odpovědí na položené otázky je nutné i správně přemýšlet o tom, kde odpovědi hledat, jak získané poznatky zařadit do souvislosti s poznatky již získanými atd.

Účelem první části knihy nazvané *Filozofie, já a ostatní vědy* je především vyložit moje postupy práce a rozsah vědomostí, které ve své práci mohu reálně využít. V této první části se zabývám prvními čtyřmi termíny, které teoretičtí fyzikové běžně používají, aniž by si uvědomili, že nejde o kategorie z přírodních věd. Nejde tedy o kategorie vlastní jakékoliv přírodní vědě, ani o kategorie, které by bylo možné kvantifikovat a následně je zkoumat, například pomocí matematických postupů.

Jde o kategorie obecné, které vyjadřují určitou obecnou hodnotu, tedy předem neurčenou a ani neurčitelnou. Hodnotu, kterou je nutné respektovat, ale není ji možné zkoumat v případě, že ji chápeme v uvedeném obecném smyslu.

Abych mohl použít formu rozhovoru, musel jsem najít osoby, které se v tomto rozhovoru střetnou. Kromě toho, že se do rozhovoru zapojím **já**, mě nenapadly žádné jiné osobnosti než **Teoretická fyzika**, dále pak **Matka filozofie** a její dvě děti – dvojčata – **Zdravý rozum** a **Logika**.

Hned na začátku musím dodat, že **Teoretická fyzika** je ve vztahu k ostatním diskutujícím v dost velké nevýhodě. Není na diskuzi připravena. Doposud se nesetkala s nikým, kdo by její závěry podrobil kritice z pohledu logiky. Proto je v diskuzi tímto faktem zcela zaskočena a není schopna na logické argumenty předložené ostatními účastníky diskuze reagovat. Možná je i varianta, že jsem při přípravě této knihy na žádné z protiargumentů, které jsou v knize uvedeny, zkrátka jen nenarazil.

Nyní se vrátím k dění, které nastalo po představení účastníků diskuze.

Hned poté, co jsem její účastníky představil, jsem zjistil, že jsem se již na začátku velmi výrazně dotkl Matky filozofie.

V okamžiku, kdy jsem oslovil Matku filozofii a vysvětlil jsem jí, o co mi jde**,** pustila se do mě s tím, že jsem ještě ani nezačal a už porušuji

nejméně dvě z jejích, respektive Hobbesových, pravidel správné komunikace.

Pokusím se vysvětlit. Jde o pravidlo *přesné definice pojmů*, které Hobbes vysvětluje tak, že věda začíná přesným vymezením významu jednotlivých použitých slov. Z nich se pak utvářejí úsudky (závěry). A druhým je pravidlo, které lze nazvat *zákazem personifikace.* Hobbes tvrdí, že vědě škodí, když se jména těl dávají vlastnostem a jména vlastností se dávají tělům. Jako příklad nesprávného spojení pak uvedl spojení „církev se vlévá“. Zákaz personifikace je můj název tohoto pravidla, které má dvě formy.

První formou je to, že se jména těl dávají vlastnostem. Ve své podstatě jde o to, že je nesprávné spojovat neživé části přírody (například kámen) nebo pojmy používané člověkem pro označení určitého předmětu (např. kladivo) souboru neživých částí přírody (například les), souboru předmětů (například nářadí), určité skupiny lidí (například církev, vláda) nebo místa, kde se nachází určitý soubor věcí, který lidé využívají pro svou práci (například obecní úřad, stát), a tyto pojmy spojovat s tím, co lze považovat za vědomé jednání.

Vědomé jednání je jednání, které vychází ze získání určitých informací, jejich uložení na určitém místě (zapamatování si jich) a následné využití těchto informací pro rozhodnutí o způsobu jednání.

Druhou formou je, když se jména vlastností dávají tělům. V tomto případě jde o to, že se fyzikální vlastnosti jednotlivých částí přírody (například voda) používají pro označení chování (jednání) lidí.

Hobbes použil vyjádření *církev se vlévá*. Církev je termín, který člověk používá pro označení určité skupiny lidí s určitými názory na vznik a řízení tohoto světa. Proto není možné, aby se církev vlévala. Vlévat se mohou jen takové projevy přírody, které mají tekutou podobu.

Jsem si vědom toho, že i z výše uvedené velmi krátké ukázky vyplývá, že jsem se pokusil o něco, co je podle mého názoru velmi složité. O něco, co by, pokud by to bylo při řeči důsledně dodržováno, vedlo ke zdlouhavému vysvětlování, v němž by se posluchači přestávali orientovat, protože by museli přijímat obrovské množství informací. Pravděpodobně by toto vysvětlení nebyli schopni přijmout,

zapamatovat si ho a následně ho pak použít při poslechu a výkladu chápání toho, co jim chce řečník říci.

Jinak řečeno: Člověk si řeč zjednodušil tak, aby byla pro řečníka i posluchače přijatelná jak co do obsahu, tak i co do rozsahu. Cenou za to je používání termínů, které nejsou přednášejícím člověkem přesně definovány. To pak umožňuje řečníkovi, aby používání daných termínů zneužil k zakrytí toho, co chce lidem skutečně říci a o co mu ve skutečnosti jde, případně i k zakrytí toho, že vlastně nemá co říci k danému tématu, nebo dokonce že nemá vůbec co říci a že chce jen vypadat důležitě.

Tak se praktická potřeba sdělovat jiným lidem potřebné a užitečné informace stala předmětem lhaní, přetvářky a manipulace, jejichž pomocí dochází k zakrývání pravdy, k manipulaci s posluchači a prosazování vlastních sobeckých zájmů škodících ostatním lidem, a to na úkor prosazování pravdy a zájmů potřebných pro řádné fungování lidské společnosti a na úkor zájmu zachování života na této planetě.

Chtít vysvětlit, co mám na mysli v oblasti života společnosti, je nesrovnatelně těžší, než pokusit se o vysvětlení mých snah a cílů na závěrech konkrétní vědy.

Lidská společnost je kvůli lidskému jednání a střetům zájmů jednotlivých skupin lidí příliš složitá na to, aby se na procesech, které v lidské společnosti probíhají, dalo přímo vysvětlit, jak výše uvedené praktiky společnost ovlivňují.

Proto začínám tím jednodušším. Začínám vysvětlováním omylů, kterých se jednotliví lidé dopouštějí, když nerespektují filozofická pravidla – pravidla správné řeči. V jiné práci se budu věnovat tomu složitějšímu. Budu se věnovat dopadům výše uvedených praktik na život lidí a jejich kolektivu.

Proto jsem poněkud odbočil od toho, co chci v této práci říci. Nyní se k tomu vrátím.

Především Hobbesův požadavek přesné definice pojmů vyžaduje, abych pro potřeby této práce definoval pojmy **Teoretická fyzika**, **Matka filozofie**, **Zdravý rozum** a **Logika**.

Teoretická fyzika je soubor metod, nástrojů a postupů, které jsou lidmi využívány při zkoumání a poznávání určité části objektivní reality. Tedy toho, co existuje nezávisle na nás a našem vědomí. Patří sem i soubor vědomostí a poznatků o objektivní realitě nashromážděných lidmi, kteří se zkoumání dané části objektivní reality věnují.

Matka filozofie. V mých představách je filozofie jak obecnou, tak i speciální vědou. Já se budu zabývat její obecnou částí. Částí, jejímž úkolem je shromažďovat poznatky ostatních speciálních věd, analyzovat je, zobecňovat a zobecněné poznatky pak vracet zpět jednotlivým konkrétním vědám k dalšímu využití v konkrétních postupech zkoumání objektivní reality stejně jako k interpretaci a ověřování správnosti interpretace získaných poznatků. Tak se budu vlastně zabývat i speciální částí filozofie. Speciální částí nazývanou praktická filozofie.

Zdravý rozum je soubor vědomostí a poznatků nashromážděných lidstvem za celou dobu jeho existence na této planetě. Soubor vědomostí a poznatků, které byly a neustále jsou prověřovány žitou skutečností.

Logika je podle mne schopnost člověka uvádět jednotlivé poznatky do vzájemných vazeb a souvislostí tak, aby si vzájemně neodporovaly a nevylučovaly se.

Nyní zpět k pravidlům **Matky filozofie** pro správnou řeč.

Pravidlo *zákazu personifikace* jsem nejen již porušil, ale budu ho i nadále porušovat tím, že budu celou práci psát jako rozhovor výše uvedených neživých termínů. Teoretická fyzika, Matka filozofie, Zdravý rozum a ani Logika nejsou subjekty, které by spolu mohly vzájemně diskutovat. Nejsou živé, a tedy nemohou ani mluvit.

Vždy jde jen a jen o mě, o moji snahu rozdělit jednotlivé argumenty do konkrétních oblastí procesu lidského poznávání a přispět tak ke srozumitelnějšímu obsahu své práce. Z toho pak logicky vyplývá, že zdrojem veškerých argumentů použitých v této práci jako protiargumenty k závěrům teoretických fyziků jsou jen a jen mé

vlastní, v průběhu života získané znalosti a vědomosti a má vrozená schopnost logického uvažování.

Troufám si hodně. Ale snad se mi povede přinést něco nového a užitečného k tomu, co lidstvo v průběhu své existence na této planetě pro sebe a uspokojování svých potřeb získalo.

Že jde o potřebnou věc, svědčí i existence tzv. paradoxů Zénóna z Eleje. Ten zhruba před dvěma tisíci čtyřmi sty lety postavil proti sobě situace z praktického života a jejich existenci zpochybnil zdánlivě logickými, ale člověkem vymyšlenými a v reálném světě neexistujícími argumenty.

Jak je možné naprosto běžné životní situace zpochybnit jen díky nějakým argumentům, které se sice zdají být logické, ale přesto odporují tomu, co je v praktickém životě nevyvratitelné, a zpochybňují to, co je nezpochybnitelné? K tomu se blíže dostaneme později.

V tuto chvíli doufám, že se mohu konečně začít věnovat tomu, co chci v této knize sdělit.

Začnu tím, co vyplývá z předchozí části. Z názoru **Teoretické fyziky**, z něhož je jasné, že Stephen Hawking se ve své knize *Stručná historie času* pozastavil nad osudem filozofie, když konstatoval, že podle Ludwiga Wittgensteina nezbývá filozofii nic jiného než se zabývat rozborem jazyka. Při tom poznamenal, že jde o ústup od stoletých tradic filozofie od Aristotela až po Kanta.

Na tento názor zareagovala **Matka filozofie** tím, že upozornila na fakt, že v daném názoru chybí definice pojmu *jazyk*.

Zdravý rozum se přidal s tím, že tento termín se používá v několika významech. Jde například o označení části těla některých živých tvorů. Dále jde o část věci vyrobené člověkem jako jazyk u obuvi. Jde také o termín pro řeč.

Logika se přidala s tím, že Wittgenstein měl zřejmě na mysli, že filozofie se má zabývat rozborem řeči. Termín jazyk v tomto případě znamená totéž, co řeč.

Můj příspěvek do diskuze spočívá v konstatování, že řeč není nic okrajového a nepodstatného v rámci vědy. Naopak. Řeč je to nejdůležitější, co v rámci soustavy věd existuje. Žádný z vědních oborů

(přesněji z vědců jednotlivých vědních oborů) se bez řeči neobejde. Každý, kdo chce komukoliv cokoliv sdělit (tedy i vědci, kteří chtějí ostatním sdělit výsledky svých bádání), musí mluvit. A mluvit mohou jen pomocí řeči. Je jedno, zda jde o řeč mluvenou, psanou nebo znakovou.

Zdravý rozum konstatoval, že mluvit přece umí každý. K tomu dodal, že to je sice pravda, ale pravda je i to, že každý umí i počítat, a přesto matematikové, snad již od dob pythagorejců, nemají rádi, když jim do oboru zasahuje kdokoliv, kdo nemá vyšší (ne-li nejvyšší) matematické vzdělání. Dále pak pokračoval: „To jim však nebrání v tom, aby se sami vměšovali do oblasti filozofie. A co víc. Oni se vměšují do filozofie, a přitom nemají v tomto oboru vzdělání ani na takové úrovni, na jaké mají matematické vzdělání lidé, kteří absolvovali základní školu."

Do toho jsem vstoupil **já**: „I mluvení, stejně jako matematika a jiné vědní obory, vyžaduje určitý talent a znalosti jen proto, aby bylo zcela jasné, o čem se mluví, a též proto, aby se správně vyjádřily výsledky bádání. I řeč má svá pravidla, jejichž správná aplikace rovněž vyžaduje talent a píli v jejím rozvoji."

Dále jsem přidal konstatování, že dnes by si již člověk měl uvědomovat, že zdravý rozum není nic, co mají a také ovládají všichni lidé: „I v oboru poznávání okolní přírody – tedy ve vědě – dochází ke zvyšování nároků na zvládání jednotlivých vědních oborů. To je spojeno s nutností existence talentu pro konkrétní vědní obor na jedné straně a znalostí obrovského množství poznatků z daného vědního oboru na straně druhé. Tedy i ve vědě, stejně jako například ve sportu, dochází ke specializaci.

Nevýhodou tohoto stavu je pak ztráta schopnosti orientovat se v ostatních vědních oborech – tedy například i v oboru filozofie. Ve sportu mají šanci na přední místa jen lidé s talentem a celým týmem spolupracovníků, který pro ně zajišťuje ty činnosti, bez nichž by se konkrétní špičkoví sportovci nikdy ve svém oboru na vrchol nedostali. Stejné je to i s vědou. Talent, píle a špičkové znalosti – to vše ve vztahu ke konkrétnímu oboru poznávání okolní přírody – nutně vyžadují spolupráci s odborníky z jiných oborů lidského poznávání okolní

přírody. Dá se tedy říci, že to je zákonitost, bez jejíhož respektování nemohou být výsledky daného konkrétního oboru lidského poznávání okolní přírody považovány za špičkové."

V tuto chvíli **jsem** dospěl k závěru, že je snad na místě uvést několik slov o mně a mých znalostech i schopnostech: „Pokud se mě týče, pak jde snad o nadání pro filozofii. Přidám-li k tomu i díla klasiků, která jsem si přečetl, a něco málo informací z dob mého mládí, v němž byla výuka filozofie součástí základního vzdělání, pak spolu s výše uvedeným předložím celé svoje vzdělání v oboru filozofie. Není toho moc. To je však věc osobního názoru. O jednom jsem přesvědčen. S rozsahem svých speciálních vědomostí v tomto oboru bych vysokoškolský diplom nezískal.

O to mi však ani nejde. Na to, abych se o něj snažil, jsem již v poměrně vysokém věku. Proč to tedy píšu?

Protože jsem získal určité informace, vytvořil si svůj osobní názor a využívám svobody projevu, která je jedním ze základních principů fungování opravdu demokratické společnosti, abych se o své názory podělil s ostatními. O nic jiného mi nejde. Jen realizuji jedno ze svých základních lidských práv.

Žádný útok na prestiž, čest, dobré jméno, vědeckou pověst nebo jakoukoliv jinou oprávněně chráněnou hodnotu kteréhokoliv člověka na této planetě. Pokud tak snad bude některá formulace vyznívat, pak jen proto, že jsem pro sdělení svého názoru nenalezl výstižnější nebo vhodnější formulaci.

Jak vyplývá z názvu, tato kniha je věnována teoretické fyzice. Vyjadřuji se v ní k několika podle mne stěžejním otázkám z tohoto oboru lidského poznávání objektivní reality. V této knize dospívám s pomocí výkladu stávajících poznatků daného oboru a s využitím filozofických pravidel k závěrům, které zcela vyvrací závěry současných i předchozích teoretických fyziků včetně Einsteina.

Moje snaha je vedena cílem aplikovat na jednotlivá témata obecná pravidla vědecké práce (procesu poznávání sebe a svého okolí člověkem) formulovaná ve filozofii. Ve svých úvahách pokračuji a předkládám k posouzení svůj názor. Jeho základem je poznání, že

každá věda bez ohledu na to, jakým se zabývá speciálním oborem poznávání objektivní reality, se skládá ze dvou částí. Jednak je to část speciální, která zahrnuje konkrétní znalosti a postupy využitelné jen v daném speciálním oboru lidského poznávání. Druhá část je obecná, jež zahrnuje interpretaci získaných poznatků.

Filozofie (jako věda s poznatky, které získává) je pak nezbytnou součástí nejen té části každého vědního oboru, který se zabývá zkoumáním dané části objektivní reality (tedy speciální části), ale je také součástí obecné části jednotlivých konkrétních věd.

Ve speciální části je nezbytné, aby se jednotlivé konkrétní vědy držely filozofií formulovaných pravidel, jako je vztah příčiny a následku, nutnosti a nahodilosti, obecného a zvláštního. Ve společenských vědách pak i vztahu osobnosti a davu atd. V obecné části je nezbytné respektovat pravidla správné komunikace. Je proto nanejvýš žádoucí, aby se jednotlivé konkrétní vědy obracely na filozofii se žádostí o kontrolu správnosti interpretace vlastních poznatků.

Druhou možností by bylo, že by jednotliví představitelé konkrétní vědy získali dostatečné vzdělání v oboru filozofie, aby tak mohli sami konfrontovat správnost svých poznatků se základními pravidly filozofického poznávání objektivní reality, a to ve speciální oblasti své vědy. V oblasti obecné, tedy v oblasti interpretace výsledků své práce, by pak vzdělání v oboru filozofie využili ke kontrole správnosti interpretace svých výsledků.

Tato verze je však omezena právě nutností nadání pro daný vědní obor – tedy i nadáním pro filozofii. Nadání se naučit nedá.

Kromě toho snaha zvládnout filozofii na patřičné úrovni by odčerpala část schopností, které by pak chyběly vlastnímu, speciálnímu oboru zkoumání objektivní reality.

Pak se nabízí otázka: Co se stane, když vědci konkrétních oborů nepožádají o pomoc filozofy?

Zdravý rozum mi odpověděl, že prý již Cicero pochopil, že v takovém případě se nelze vyhnout tomu, aby se v dílech jednotlivých vědců nevyskytovaly hlouposti.

Já za vyvrcholení nepochopení významu filozofie v systému věd považuji názory, které popírají platnost dosud poznaných a v průběhu každodenního života po staletí nesčetněkrát prověřených a neustále prověřovaných pravd. Jejich obsah a míra pravdivosti je vyjádřena výrazem zdravý rozum.

Na to reagoval **Zdravý rozum** a zeptal se mě, proč o zdravém rozumu mluvím v této souvislosti.

Odpověděla mu **Teoretická fyzika** tak, že důvodem je fakt, že určitý poznatek sice odporuje zdravému rozumu, ale přesto je označen za pravdivý.

Vnímání tohoto rozporu je snad nejsilnější dojem, který **jsem** v průběhu přípravy této knihy zažil.

V tuto chvíli nepovedu diskuzi na téma, zda poznatky, které odporují zdravému rozumu, jsou či nejsou pravdivé. To ponechám na posouzení čtenářům mého díla. V tuto chvíli jen položím jednu jedinou otázku: **„Jaký rozum může tvrdit, že zdravý rozum nemá rozum?“**

Odpovědět **jsem** si musel sám: „Je to rozum, který se nikdy se zdravým rozumem nesetkal. Jde o rozum, který nechápe podstatu a význam zdravého rozumu. Jde o rozum, který nechápe, že jde o znalosti z praktického života nesčetněkrát samotným životem ověřené a prověřené. Jde o rozum, který žije ve své ulitě, v uzavřeném světě zaměřeném jenom na svoji úzkou problematiku a nechápajícím souvislosti, návaznosti praxe a teorie a jejich jednotlivých výstupů a poznatků. Jde o rozum, který je v důsledku toho možné označit za nemocný.

Nemocný je pýchou, domýšlivostí, pocitem jedinečnosti a vševědoucnosti (alespoň ve svém oboru), netolerancí k jiným názorům, ješitností, strachem vycházejícím z toho, že by někdo bez příslušného odborného vzdělání mohl předložit argumenty, které dotyčný mozek nezvládá a není je schopen vyvrátit atd.“

K tomu se přidal **Zdravý rozum**: „To je přístup z pohledu vztahu k přírodě. Na této planetě však existuje ještě jiný přístup. Ten se na svět a pravidla jeho fungování dívá jako na dílo Hospodinovo.“

K tomu **jsem** nemohl než poznamenat, že z tohoto pohledu pak tvrzení, že to odporuje zdravému rozumu, ale přesto to je pravda, nelze vyložit jinak než tak, že to, co stvořil Hospodin, je špatně, protože svět funguje podle toho, co si daný rozum vypočítal nebo jak si vyložil svoje pocity ve vztahu k dílu Hospodinovu. Jinak řečeno uvedené tvrzení znamená, že se daný člověk povyšuje nad Hospodina.

Zdravý rozum konstatoval, že jedním z autorů, který výrok o pravdivosti závěrů i přes to, že odporují zdravému rozumu, vyslovil, je i Hawking.

Já se domnívám, že z filozofického hlediska není možné nic jiného než výše uvedený Hawkingův výrok parafrázovat tak, že odkážu na Sokratovo konstatování „vím, že nic nevím".

Tento citát připisovaný Sokratovi je pak důkazem toho, kam až může vést zkracování nebo zjednodušování řeči.

Překlad Sokratova výroku, podle stránek bezfaulu.net, zní: „Zdá se tedy, že alespoň v této maličkosti jsem moudřejší, protože nejsem toho názoru, že něco vím o věcech, o kterých nic nevím." Zkratka „vím, že nic nevím" je sice „pouhým" zkrácením celé myšlenky, ale působí dojmem, že se Sokrates mohl domnívat, že neví vůbec nic. A to dává z hlediska logiky smysl.

Tak se výrok vztahující se k určité zvláštní části Sokratových znalostí stává pojmem, který vypovídá o Sokratových obecných znalostech.

Taková nesprávně vzniklá zkratka má pro dnešní dobu obdobu ve rčení oko za oko, zub za zub. To je sice vzato z Bible, ale není v tom uvedeno, že tento způsob odplaty je zobecněním předchozího textu, podle něhož má být potrestán ten, kdo ublíží těhotné ženě stejným způsobem, kterým ublížil on jí.

I v tomto případě došlo k přenesení významu vztahujícího se ke zvláštní části – způsobu ochrany těhotné ženy – do obecné roviny – způsobu trestání (odplaty) ve všech případech.

Vraťme se zpět.

Ve světle Sokratova výroku nemůže následovat nic jiného než pozastavení se nad ústupem **Teoretické fyziky** od skromnosti

a moudrosti Sokrata, který pochopil, že i když toho ví a pochopil hodně, přesto zná jen zlomek toho, co zná lidstvo jako celek.

Já osobně patřím do skupiny lidí, která moc nevěří tomu, co se říká. Jde o to, že když za mnou někdo přijde a začne tvrdit, že takhle to je, nebo že takhle se něco musí dělat, vzbudí ve mně potřebu přesvědčit se o pravdivosti jeho slov.

Uvědomil jsem si, že pochybovat o správnosti jednou vyřčeného by mělo patřit k základním pravidlům, kterými by se měl řídit každý, kdo chce najít opravdu správnou odpověď na položenou otázku. V tomto případě jde o Hobbesovo pravidlo, které jsem nazval **Neklanět se autoritám**.

To doplnil **Zdravý rozum** konstatováním, že ho Hobbes popsal slovy, kterými řekl, že vědě škodí, když se bezmyšlenkovitě přebírají již jednou vyřčené myšlenky, a tento postup přirovnal k výsledkům v matematice, v níž by se pokračovalo se špatnými součty.

Když **jsem** pak o významu tohoto pravidla přemýšlel, dospěl jsem k závěru, že nedůvěra k jednou vyřčenému je základním předpokladem veškerého pokroku lidstva, protože všechno nové je možné jen za cenu popření starého.

Dalším z obecných pravidel, které ve svých úvahách využívám, je výše zmíněné pravidlo **Přesné definice pojmů**. Když **jsem** se snažil o respektování uvedeného pravidla, zjistil jsem, že samo o sobě nestačí. Že je nutné toto pravidlo doplnit o konstatování základního přístupu ke zkoumání daného problému.

Přístupy mohou být dva. Jeden, který vychází z předpokladu, že vše existuje nezávisle na jakékoliv vůli, a druhý, který vychází z předpokladu, že vše je výsledkem nějaké vůle. Význam stanovení základního přístupu je možné vysvětlit na následujícím příkladu.

Existuje stařičká otázka: „Co bylo dříve, slepice, nebo vejce?“

Na danou otázku existují dvě vzájemně si odporující odpovědi. Podle jedné bylo dříve vejce, protože z vejce se vylíhne kuře a z něj pak vyroste slepice. Podle druhé byla dříve slepice, protože ta snáší vejce.

Jde o dvě zcela protichůdné odpovědi a obě jsou zdánlivě spolehlivě zdůvodněny. Přesto je však za zdůvodněné považovat nelze, protože

pro obě platí, že neodpovídají na otázku, kde se vzalo vejce pro první odpověď, respektive kde se vzala slepice pro druhou odpověď.

Abych v tomto případě našel správnou odpověď, musím přidat víc než jen pouhá tvrzení. Musím říci, z jakého přístupu k hledání odpovědi na položenou otázku vycházím.

A protože, jak správně konstatovala **Logika**, v daném případě jde o otázku vzniku života, pak pokud chci najít správnou odpověď, musím říci, jaký způsob vzniku života na této planetě preferuji.

Zdravý rozum doplnil, že v současnosti existují v zásadě dvě teorie o způsobu vzniku života. Jedna říká, že život na naší planetě byl stvořen uměle – Hospodinem, a druhá říká, že život se vyvíjel postupně.

Logika pak doplnila: „V prvém případě, v případě teorie umělého stvoření života, je nutné vycházet z tvrzení, že Hospodin stvořil dospělé jedince schopné se dále množit. Musel tedy stvořit slepici a ta pak snesla vejce. Z tohoto pohledu byla dříve slepice.

Pokud však pro hledání odpovědi na položenou otázku použiji teorii o postupném vývoji života, pak musím připustit, že život se vyvíjel od počátečních jednoduchých forem přes stále složitější, až vznikli obratlovci a v jejich rámci pak ptáci.

Jedna větev ptáků se vydala směrem ke slepici. A protože podle této teorie nevzniká nový, geneticky změněný jedinec přeměnou již žijícího jedince, ale výhradně tak, že nový, geneticky změněný, jedinec se objeví v zárodku, pak je jasné, že se vývoj dostal až tak daleko, že jednoho dne snesl pták velice podobný slepici, který však ještě slepicí nebyl, vejce a v něm byl zárodek slepice. Z tohoto pohledu tedy bylo dříve vejce."

Shrnutím daného **mi** vyšlo následující: „I v tomto případě máme dvě zcela odlišné odpovědi. Přesto máme odpovědi, které jsou zdůvodněny logicky a nevyvratitelně, a proto jediné, o čem je možné v tomto případě diskutovat, je otázka, jak vznikl život.

Diskuze na téma, co bylo dříve, nemá smysl, protože odpověď je závislá na zvoleném přístupu ke vzniku života."

Dále pak dodávám: „Vedle výše popsaného způsobu vědecké práce, existuje podle mě ještě jeden způsob. Ten jsem si pro sebe nazval **Metoda náhodného kolemjdoucího**. Způsob práce s její pomocí lze vysvětlit na následujícím příkladu.“

Tři pozorovatelé se delší dobu dívají na pomalu jdoucího člověka a snaží se najít odpověď na otázku, proč jde pozorovaný člověk tak pomalu? První pozorovatel praví: „Já si myslím, že jde pomalu proto, že mu nerovný terén nedovolí jít rychleji.“ Druhý praví: „Já si myslím, že jde pomalu proto, že mu zdravotní stav nedovoluje jít rychleji.“ Třetí praví: „Já si myslím, že jde pomalu proto, že nikam nespěchá.“

Jde okolo náhodný kolemjdoucí, zaslechne rozhovor, zastaví se, krátce se zahledí na pozorovaného člověka a praví: „Já si myslím, že jde pomalu proto, že je líný udělat rychlejší krok.“

Který z pozorovatelů má pravdu, když pravdu nelze ověřit dotazem u pozorovaného člověka?

Má pravdu některý z těch, kteří pozorovali déle, nebo má pravdu náhodný kolemjdoucí?“

Logika mi odpověděla, že to je otázka, na kterou lze jen těžko odpovědět, protože výstupem zkoumání jsou pouhá a řádnými argumenty nepodložená tvrzení.

Na konec **bych** chtěl zopakovat výše zmíněný nesporný fakt: „Pokud chce jakýkoliv člověk dosáhnout vrcholových výsledků ve sportu, potřebuje k tomu nejen obrovský talent pro daný druh sportu, ale i obrovské úsilí směřující ke zdokonalení a zdokonalování se v daném oboru sportu.

Vedle toho je nezbytnou podmínkou mít k dispozici tým špičkových odborníků v jiných oborech (v oborech s daným sportem nesouvisejících), které jsou však nezbytně nutné k tomu, aby bylo možné v daném oboru dosáhnout špičkových výkonů. Jde o lékaře, trenéry, servisní techniky atd.

Existenci takového týmu považuje snad každý za naprostou samozřejmost, bez níž nelze špičkových výsledků ve sportu dosáhnout. Nechápu proto, že si někdo může myslet, že dnes dosáhne špičkových

výsledků v jakémkoliv jiném oboru lidského konání jen díky svému nadání a vlastní usilovné píli udržet se na špici.

Již z Kantova poznatku, který jsem uvedl v úvodu, vyplývá, že existují lidé s různými intelektuálními schopnostmi a že není v jejich možnostech naučit se schopnostem jiným, byť by se o to sami sebevíc snažili.

Naučit se určité poučky a návody je jedna věc. Umět je správně aplikovat je věc zcela jiná. I na to je potřeba speciálního nadání a cviku."

Matka filozofie pak odporovala: „Naopak. Nerespektování mých filozofických pravidel vede ke vzniku tzv. paradoxů. Nebo, v souladu s mým pravidlem *přesné definice pojmů*, ke vzniku logických nesmyslů."

Její názor **jsem** potvrdil slovy: „Důsledkem daného stavu je například dlouho nenalezená odpověď na otázku, co bylo dříve, zda slepice, nebo vejce, kterou jsem vyřešil výše.

Další dlouhou dobu neřešitelné problémy (paradoxy) jsou ty, jejichž autorem je Zénón z Eleje. Snad nejznámějším paradoxem (logickým nesmyslem) je Einsteinova teorie relativity. V současnosti se lidí v našem státě dotýká paradox, který spočívá v tom, že naše současná společnost je řízena podle právních norem, které jsou neplatné, protože odporují právní normě vyšší právní síly."

Pokračoval **jsem**: „Vyjmenoval jsem čtyři příklady. Každý z jiného oboru lidského poznávacího procesu, a přesto si dovolím tvrdit, že první nemohli vyřešit genetikové, druhý nevyřeší matematikové, třetí nevyřeší teoretičtí fyzikové a čtvrtý nevyřeší právníci.

Proč?

Protože odborníci v příslušných oborech jsou natolik ovlivněni svými metodami práce, postupy svého myšlení a autoritami ze svého oboru, že si nemohou ani jen připustit, že by jejich přístup k řešení daného problému mohl být chybný. Přiznat si, že řešení vyžaduje zcela jiný postup založený na zcela jiných znalostech, pravidlech, souvislostech a schopnostech, nemohou."

V tuto chvíli **jsem** se pokusil vše lehce shrnout: „Aby se vědci výše uvedených oborů mohli i jen přiblížit k vyřešení uvedených problémů, museli by si připustit fakt, že filozofie jako věda je nezbytnou a nepostradatelnou součástí jejich vlastní vědecké práce. Přesněji řečeno, především nepostradatelnou součástí interpretace výsledků jejich vědních oborů."

Přejděme k dalším dlouho neřešitelným problémům, kterými jsou již zmíněné paradoxy Zénóna z Eleje. O Zénónovi jsem toho, až do studia závěrů teoretické fyziky, mnoho nevěděl. I když mi nepřísluší a ani není mým cílem rozebírat jeho život a dílo, přesto jsem si dovolil pokusit se jeho *takzvané* paradoxy vyřešit.

Já sám považuji Zénóna z Eleje za zcela výjimečného člověka, který má své nezastupitelné místo mezi klasiky filozofie antického Řecka a celého lidstva: „Aristoteles je znám svou přesnou definicí zkoumaných pojmů, Platón přístupem k objektivní realitě jako k výplodu vlastní fantazie. Zénónův přínos spočívá v tom, že poukázal na fakt, že různé – a nutno říci vzájemně si odporující – závěry, které se týkají téhož problému, je možné zdůvodnit zdánlivě nevyvratitelnými argumenty. Stačí k tomu jen říkat polopravdy, používat nejasně definované pojmy, které obsahují více významů, a využívat tak představivosti člověka o obsahu použitého termínu. Využívat nepřesnosti a nedokonalosti lidského vnímání a popírání reálného světa čistě teoretickými výmysly atd.

Výsledkem tohoto umění (a já si opravdu myslím, že jde o umění, neboť to každý nedokáže, ale mnozí toho využívají, byť i nevědomky) jsou Zénónovy paradoxy.

Hledal jsem něco, čím bych vystihl podstatu Zénónových tvrzení.

Nenapadlo **mě** nic hloupějšího než konstatování, že kdyby Zénón ve svém hrobu žil, musel by se za těch dva tisíce čtyři sta let, po které se lidstvu směje, otlouci o stěny svého hrobu takovým způsobem, že by se sám nepoznal.

Položil **jsem** si otázku: „Je to absolutní hloupost? Jistě. Ale Zénón z Eleje nám takových hloupých tvrzení zanechal několik a nikdo na ně jako na hloupá nepohlíží.

Proč? Nebo je snad možné v reálném životě půlit sto metrů zemského povrchu nebo jakýkoliv jeho jiný úsek na jakékoliv díly (tedy i na poloviny) a ty pak na další ještě menší díly a tím docílit stavu, že se po takových dílech nedá vůbec chodit?

Kdo něco takového dokáže v reálném světě? Podle mě nikdo, protože je to absolutně nemožné. To by znamenalo úplnou destrukci planety Země.

Stejně tak se můžeme pozastavit nad tvrzením, že letící předmět vlastně neletí, ale neustále stojí, i když pokaždé na jiném místě. V běžném životě si nedovedu představit pohyb, který pohybem není. A přece! Je to neuvěřitelné, ale my takový stav – pohyb, který vlastně pohybem není, protože pohybující se objekt na každém místě, na které se dostane, se vůbec nepohybuje – dobře známe, a dokonce ho naprosto běžně využíváme.

A pokud připustíme, že je v reálném světě možné, aby rychleji se pohybující subjekt (nebo objekt) nikdy nedostihl subjekt (objekt), který se pohybuje pomaleji, tak popřeme základní fyzikální zákony a budeme tvrdit, že žádné pohybující se těleso (například automobil) se nemůže pohybovat rychleji než ten nejpomaleji se pohybující objekt před ním.

Jinak řečeno, pokud by po dálnici lezl slimák, pak by žádné auto nemohlo jet rychleji, než je rychlost onoho slimáka. A to je rovněž hloupost.“

Uvedl jsem k tomu ještě vlastní názor: „Z toho vyplývá, že důvodem, proč za dva tisíce čtyři sta let nikdo Zénónovy paradoxy nevyřešil, spočívá v tom, že nikdo nerespektoval jedno ze základních filozofických pravidel – pravidla neklanět se autoritám.

Řečeno slovy Thomase Hobbese je to proto, že nikdo nikdy o správnosti Zénónových výroků nezapochyboval, a všichni k nim přistupovali jako k výrokům správným. Dosavadním cílem lidstva nebylo vyřešit paradoxy, které v sobě Zénónovy výroky obsahují, ale veškerá snaha byla zaměřena jen na zdůvodnění příslušných nesmyslných Zénónových výroků.

V případě řešení paradoxů Zénóna z Eleje nejde prioritně o zdůvodnění vyřčeného. Jde o nalezení pravdy a lží obsažených v jednotlivých výrocích. Pak je již řešení zcela jednoduché.

Přidal se **Zdravý rozum**: „Pro řešení Zénónových paradoxů je zcela zásadní to, co o něm řekl Platón. Označil Zénóna za člověka, který dokáže svůj závěr zdůvodnit a vzápětí jinými argumenty hned vyvrátit."

Na to navázala **Logika**: „Z tohoto konstatování vyplývá, že pokud Zénón dokázal najít dvě různá zdůvodnění, z nichž jedno vyvrací druhé, pak i v případě jeho paradoxů pravděpodobně existuje jiné zdůvodnění daného problému, a to takové zdůvodnění, které závěr prezentovaný Zénónem vyvrátí. A protože Zénónem předložené vysvětlení je nelogické a odporuje zdravému rozumu (praktické fyzice), pak druhé vysvětlení musí zdravému rozumu vyhovovat. Při hledání správné argumentace je tedy nutné nezapomínat, že jde o argumentaci Zénóna a že Zénón by ji byl schopen vyvrátit."

K tomu **jsem** dodal: „To znamená, že pro zdůvodnění lze používat jen argumenty, které mohl použít Zénón. Podle mě tedy neexistuje žádný bezrozměrný bod a nelze využít infinitezimální počet, ale pouze argumenty zdravého rozumu, tedy argumenty vycházející ze znalostí přírody v Zénónově době."

Je tedy otázkou, jaké paradoxy nám Zénón z Eleje zanechal?

Jedním z nich je *paradox půlení*.

Paradox má být v tomto případě způsoben následujícím faktem. Představme si, že někdo chce uběhnout vzdálenost 100 metrů. Než se tam ale dostane, musí uběhnout 50 metrů, předtím už 25 metrů a tak dále až do nekonečna. Takže se vlastně „nemůže hnout z místa", protože každý pohyb vyžaduje nekonečně mnoho dílčích přesunů.

Zénónovo vysvětlení vychází z teoretického závěru, že každý celek lze dělit na poloviny. Dělením však vzniknou další celky, sice ve velikosti jedné poloviny předchozího celku, ale přesto jde o určité celky. Tyto nově vzniklé celky lze opět dělit na poloviny. Tím opět vzniknou nové, ještě menší celky. Ty je možné opět rozdělit na poloviny. Ty jsou opět

zároveň i celkem o určité velikosti, a proto je možné je dále na poloviny dělit, a to až do nekonečna.

Jak si paradox vysvětluji **já**?

Jde o obecný závěr. Podle něj je možné každý celek dělit na poloviny. Pokud se však podíváme na jednotlivé konkrétní objekty, které mohou připadat v úvahu, pak zjistíme, že u některých to nejde. Jejich dělení se neobejde bez ztrát části jejich celku (odpad vzniklý při řezání). U jiných nelze půlit z toho důvodu, že by došlo ke zničení celku (možnosti použít dělením vzniklé části k původnímu účelu – například rozpůlením auta by ani jednu půlku nebylo možné použít pro účely dopravy). Některé objekty dělit nelze vůbec. Například voda – u ní lze mluvit jen o ponoření nože. U jiného objektu, jakým je třeba planeta Země, by rozpůlením došlo k absolutnímu zániku toho, co by mělo půlením vzniknout.

Pokud jde o filozofická pravidla, zde se jedná o vztah obecného a zvláštního. To, co je v obecné rovině možné, v případě jednotlivých zvláštností (konkrétních případech) je jak možné (papír), proveditelné jen za cenu ztrát (prkno) nebo za cenu ztráty možnosti užití k účelu, pro který byl celek určen (auto), vede k zániku půleného (Země) nebo je absolutně neproveditelné (voda).

Jde o vztah příčiny a následku. Stejná příčina vede k různým následkům.

Lze mluvit o vztahu vědomí a bytí. To, co je podle vědomí bezproblémové, v životě (v bytí) to vyvolává řadu problémů, a to i neřešitelných.

Jediným paradoxem je podle mě v tomto případě to, že Zénón vnucuje protivníkovi představu o faktické nemožnosti hnout se z místa, které je kvůli neustálému půlení stanovené délky tak malé, že běžícímu dokonce ani neumožňuje na takovém místě stát. Je otázkou, proč užít takovou argumentaci, když běžec nechce běžet jednotlivé, a navíc jen teoretickým dělením vzniklé úseky, ale chce uběhnout úsek jeden jediný? Nechce uběhnout nekonečnou řadu malých úseků. Chce uběhnout jeden jediný úsek dlouhý 100 metrů.

A pokud chce tento úsek uběhnout, musí se pohnout z místa, a v tom mu žádné dílčí úseky, byť jakkoliv malé, a navíc existující jen v mysli člověka, zabránit nemohou. Tak proč je běžci vnucována tato představa?

Zde je tedy podsouvána představa, která se záměrem běžce a ani s jeho cílem vůbec nesouvisí. Představa, která odvádí pozornost běžce ke zcela jinému tématu – k tématu o teoretické možnosti půlení celku na nekonečně mnoho zcela nepatrných částí.

Uvedená argumentace je však pro dosažení běžcova cíle zcela zbytečná. Možnost, nebo v tomto případě nemožnost, uběhnout 100 metrů je závislá na zcela jiných faktorech. Na faktorech, jako je zdraví běžce, jeho fyzické možnosti, stav terénu, po kterém bude běžet, povětrnostní podmínky a další faktory.

Hovoříme o snaze člověka překonat vzdálenost na zemském povrchu dlouhou 100 metrů. Jde o reálný svět a reálného člověka. V základním zadání se o žádném půlení délek nemluví. Trať, která je z fyzikálního hlediska celistvá a způsobilá k pohybu, nemůže být této způsobilosti nikdy zbavena jen kvůli myšlenkovým úvahám o dělení celku. Myšlenkové dělení celku tak nemá žádný vliv na schopnost běžce zvolenou trať reálně uběhnout.

Zde je patrné, že snaha dospět ke správnému a reálnému životu odpovídajícímu řešení je zcela záměrně a cíleně mařena podsouváním nesouvisejícího argumentu, který se k řešenému problému vztahuje jen zdánlivě. Evidentně je zde patrná snaha odvést pozornost a myšlení jiným směrem, než je směr, který by k nalezení správné odpovědi na daný problém vedl.

Dalším paradoxem, který nám Zénón zanechal, je tvrzení že Achilles nemůže dohonit želvu, která se nachází o několik kroků před ním.

Udělejme nejprve to, čím bychom měli začínat každou úvahu. Definujme přesně pojmy použité v argumentaci. Česká přesná definice termínu „paradox“ vyznívá z výše uvedeného. Paradox je totéž, co logický nesmysl.

Nyní se zaměřme na to, co odporuje logice. Zdánlivě nic? To však není pravda.

Argumentace, že Achilles nemůže želvu nikdy dohonit, však vypovídá o něčem jiném než důkaz, který toto tvrzení podporuje (protože želva místo, kam Achilles teprve doběhne, již opustila).

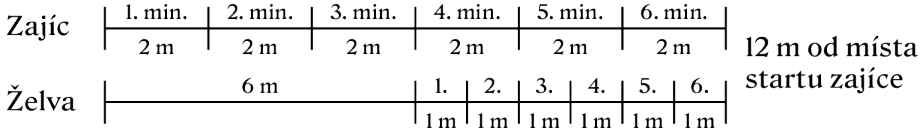
Údajný důkaz mluví o tom, že Achilles může vždy dorazit jen na místo, které želva před tím opustila. To je pravda. Pravda však není, že je to odpověď na otázku, která se ptá na to, zda může Achilles želvu dohonit.

Otázka pro tento důkaz by však měla znít: „Může Achilles dorazit na místo, z něhož želva vyrazila, dříve než želva toto místo opustí?“ Tak však otázka formulována není.

Pokud použijeme tvrzení „Achilles nemůže želvu nikdy dohonit“, pak se otázka musí ptát: „Může Achilles želvu dohonit?“

Otázka i odpověď se musí vztahovat k témuž. K otázce, která se ptá, zda může Achilles želvu dohonit, související odpověď říká, že Achilles želvu dohonit může, protože dokáže doběhnout na určité místo ve stejnou dobu, kdy na totéž místo dorazí želva.

Graficky lze uvedenou odpověď dokázat tímto obrázkem.

Z tohoto znázornění vyplývá, že zajíc i želva dorazí na konci šesté minuty na stejné místo. A pokud dorazí ve stejný okamžik na stejné místo, nemůže nastat situace, že zajíc na dané místo dorazí až poté, co ho želva opustila.

Oba jsou v určitém okamžiku na stejném místě a v následujícím okamžiku vyrážejí z tohoto (stejného) místa k dalšímu kroku, a protože je zajíc rychlejší, dorazí v sedmém kroku na místo, které se ve směru pohybu nachází před místem, na které ve stejném okamžiku dorazí želva.

Proto je argument, že zajíc může vždy dorazit pouze na místo, které želva před tím opustila, zcela nesprávný a odvádí příjemce, kterému je dané zdůvodnění určeno, od vlastní úvahy o tom, zda je zvolený argument správný.

Argumentace zvolená Zénónem spoléhá buď na neschopnost jejího příjemce odhalit nepřesnost v ní obsaženou, nebo na neochotu příjemce informace zkoumat její správnost.

I zde je cílem odvést příjemce informace od správné cesty hledání odpovědi na daný problém a vnutit mu svoje představy.

Podívejme se na další: *paradox letícího šípu*. Zénónova argumentace je následující: „Letící šíp v každém okamžiku zaujímá určitý prostor, to však znamená, že se nepohybuje."

Paradox v tomto případě spočívá v tvrzení, že letící šíp, i když letí, přesto se nepohybuje, je v klidu. Zénón nemá problém s tím, že by tomu tak bylo. Vychází z teorie bezrozměrného bodu, v němž není pohyb možný. Letící šíp se v každém okamžiku svého letu nachází v bezrozměrném bodě a v něm pohyb nemožný není, šíp je tedy v klidu i po celou dobu. Přesto se však domníváme, že letí.

Zde se zapojila **Logika** a pozastavila se nad tím, že ve zdůvodnění se počítá s bezrozměrným bodem, ačkoliv šíp má tři rozměry. Zeptala se na to, jak je možné umístit trojrozměrný předmět do bezrozměrného bodu? K tomu dodala, že nechápe ani tvrzení o bezrozměrném bodu. Jak může v reálném světě existovat něco, cokoliv, co nemá žádný rozměr?

Já jsem pak přidal svůj názor na řešení paradoxu letícího šípu. Podstata tohoto paradoxu opět spočívá v nesprávné argumentaci. V daném případě spíše v nepřesné argumentaci.

Jednak spočívá na argumentaci, která vynechává určitou podstatnou skutečnost, a jednak využívá záměny termínů. „Letící šíp v každém okamžiku zaujímá určitý prostor, to však znamená, že se nepohybuje."

Podstata paradoxu spočívá v tom, že letící šíp (pohybující se předmět) nemůže v žádném okamžiku zaujímat určitý prostor vymezený určitými souřadnicemi. Pokud šíp letí, pak neustále mění svoji polohu, a to i v případě toho nejkratšího možného časového úseku. I v tomto případě je šíp na začátku takového časového úseku v jiném místě prostoru, než je v okamžiku ukončení tohoto časového úseku. Letící šíp se tak pohybuje (letí) prostorem ale prostor není a ani nemůže být bezrozměrným bodem.

Zde se do argumentace zapojil i **Zdravý rozum**: „Máš pravdu. Každý okamžik, jakkoliv krátký, trvá určitou dobu. Má svůj začátek a konec a mezi těmito mezemi určitou dobu. Je jedno jak dlouhou, ale pokud ona doba trvá, pak trvá v čase – tedy po určitý čas. To za prvé.

Za druhé každý pohyb (a let šípu je také jen pohyb) je možný pouze v čase. To proto, že pohyb ve své podstatě znamená změnu polohy. Měnit polohu v případě pohybu znamená přemisťování se z jednoho místa do druhého. Například z místa, z něhož byl šíp vystřelen (první událost), do místa, kde narazil na překážku nebo v němž spadl na zem (druhá – následující událost).

Za třetí je jakýkoliv pohyb možný jen v prostoru. Proto argumentace vycházející z bezrozměrného bodu je zcela chybná.

A za čtvrté, pokud tedy šíp letí, mění svoje místo v prostoru, a to neustále, po celou dobu letu nebo po celou dobu, po kterou jeho let sledujeme. Nikdy nemůže nastat situace, že se šíp v prostoru zastaví stejně, jako nemůže nastat situace, že se zastaví čas. A pokud takový dojem vznikne, pak je to jen v důsledku nedokonalosti lidského vnímání."

Dále **Zdravý rozum** pokračoval: „Až potud jde o vynechání určitých podstatných skutečností. Z toho tedy vyplývá, že pokud šíp letí, pak nemůže nastat situace, ze které vychází Zénónova argumentace. Situace, že šíp zaujímá pouze jedno místo v daném prostoru po celou dobu, kterou jsme zvolili jako kritérium pro hodnocení jeho stavu.

Pokud šíp jednou letí, tak letí do té doby, než narazí na překážku, nebo do doby, dokud není vyčerpána pohybová energie, která mu byla výstřelem udělena, a šíp nespadne na zem. Od jeho vystřelení neexistuje síla a ani síly, které by jej mohly v letu zastavit a znovu uvést do pohybu, jehož důsledkem by bylo přemístění šípu do jiného bodu a v něm šíp opět zastavit. Stejně tak neexistuje žádná síla a ani síly, které by byly schopny udržet šíp v pozici volně se vznášejícího, ale současně nepohybujícího se předmětu ve vzduchu v podmínkách zemské přitažlivosti – gravitace. Kromě toho představa, kterou tento výklad vnucuje, tedy představa, že pohyb se skládá z obrovské řady jednotlivých na sebe navazujících statických pozic sledovaného

Vážení čtenáři, právě jste dočetli ukázku z knihy Filozofie (?) na počátku 21. století: Albert Einstein versus Thomas Hobbes 1. část**.**
Pokud se Vám ukázka líbila, na našem webu si můžete zakoupit celou knihu.